

67-72-125/2

31.08.2021

До спеціалізованої вченої ради К 35.052.23
Національного університету «Львівська політехніка»,
79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12.

В І Д Г У К

опонента кандидата юридичних наук Татарина Назарія Миколайовича, на дисертацію Романенка Романа Романовича «Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (спеціальність: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність)

Предметне вивчення та критичний аналіз тексту поданої на захист дисертації, а також наукових праць, опублікованих за темою, дають підстави для формулювання наступного висновку.

Актуальність теми. В теперішній час, коли змінюється форма власності збільшується число лісокористувачів, у зв'язку із цим зростає шкода, яка заподіюється порушеннями лісового законодавства. Аналіз роботи оперативних підрозділів Національної поліції України показує, що обіг лісу нерідко пов'язаний з багатьма порушеннями. Тому надзвичайно гострою є проблема протидії, виявлення та розслідування розкрадань лісодеревини. Така проблематика погано впливає як на економіку, так і на екосистему країни.

Негативна зміна клімату, виснаження річок, ерозії ґрунтів – це негативний результат масової вирубки лісів, який в більшості випадків – незаконний. Держава для недопущення виснаження лісів, встановлює відповідальність за незаконні посягання на такий природний об'єкт.

Суспільна небезпека розкрадань лісодеревини зростає швидкими темпами через неефективність нормативно-правової бази у сфері використання лісів та неякісну діяльність правоохоронних органів. Тому необхідно проводити дослідження ознак

злочинності, пов'язаної з розкраданням лісодеревини, причини її виникнення, а також побудувати сукупність заходів та дій щодо протидії, виявленню та розслідуванню.

Зазначені обставини вплинули на обрання аспірантом теми дисертації та свідчать про її актуальність, що зумовило необхідність вирішення наукового завдання у виді комплексного дослідження.

Про актуальність теми дисертації Романенко Р.Р., свідчить також її **зв'язок з науковими програмами, планами, темами.**

Дисертація виконана відповідно до положень п.7.24 додатка 7 Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 року №275; пп. 2, 3, 14, 27 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затвердженої наказом МВС України від 11 червня 2020 року № 454. Дослідження проведено згідно з науково-дослідною тематикою кафедри кримінального права та процесу і правоохоронної діяльності Західноукраїнського національного університету. Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Тернопільського національного економічного університету протокол № 4 від 25 грудня 2015 року.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості, є обґрунтованими та переконливими. Автором використано значну кількість вітчизняних та закордонних літературних джерел, законодавчі та інші нормативні акти України. Список використаних джерел складає 212 найменувань. Дисертант здійснював своє дослідження, використовуючи значну емпіричну базу, яка включає офіційну статистичну звітність Генеральної прокуратури України (Офісу Генерального прокурора) за 2015 – 2020 роки; аналізу 50 вироків у провадженнях про розкрадання лісодеревини, що були ухвалені судами України у 2016–2020 рр.; результати анкетування співробітників підрозділів Національної поліції України (230 осіб) тощо.

Використання широкого спектру сучасних методів та прийомів наукового пізнання є запорукою високого ступеня обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Комплексне опрацювання та системний аналіз наукових джерел, законодавчих норм, емпіричної інформації в їх генезисному та порівняльно-правовому аспектах, дало можливість Романенку Р.Р., сформулювати власні наукові положення, висновки та рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною. До найбільш вагомих наукових положень дисертації, які характеризуються новизною або її елементами, на думку опонента, слід віднести такі:

1) вперше: сформульовано авторське визначення «криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини» та розроблено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, пов'язаних із розкраданням лісодеревини, відповідно до якої запропоновано її структурні елементи; сформульовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування розкрадання лісодеревини та запропоновано алгоритм дій слідчого, що забезпечить ефективність розслідування під час виникнення таких ситуацій;

2) удосконалено: поняття «механізму кримінального правопорушення»; визначення поняття «взаємодія слідчого з іншими суб'єктами під час розслідування розкрадання лісодеревини; тактику проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування розкрадання лісодеревини шляхом надання практичних рекомендацій щодо особливостей проведення слідчого огляду, допиту потерпілих, свідків і підозрюваних, слідчого експерименту;

3) методи та засоби криміналістичної профілактики розкрадання лісо деревини; напрями застосування ситуаційного підходу при розслідуванні розкрадання лісодеревини; наукові підходи щодо диференціації форм, видів та способів протидії розслідуванню кримінальних правопорушень розкрадання лісодеревини.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки й рекомендації можуть бути використані у: науково-дослідній

діяльності – як підгрунтя для майбутніх досліджень процесуальних і криміналістичних аспектів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини; правотворчості – при внесенні змін і доповнень до КПК України; практичній діяльності – для організаційно-методичного та інформаційного забезпечення діяльності слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України; навчальному процесі – під час викладання навчальної дисципліни «Методика розслідування окремих видів кримінальних правопорушень», написання підручників, навчальних посібників, монографій і лекцій.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації висвітлено в доповідях і повідомленнях на таких науково-практичних заходах: Сучасні тренди кримінального права, кримінології, кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінального процесу» (м. Львів, 10 червня 2020 р.); «Актуальні проблеми забезпечення захисту прав та свобод людини в умовах інтеграції України в європейський простір» (м. Львів, 30 жовтня 2020 р.); «Modern approaches to the introduction of science into practice» (San Francisco, USA, 24 – 26 May 2021); «Actual problems of science and practice» (Stockholm, Sweden, 31 may– 02 june 2021).

Оцінка змісту дисертації. Автор правильно формулює мету дослідження, що полягає у комплексному аналізі методики розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини, виробленні на цій основі науково-обґрунтованих пропозицій і рекомендацій, що спрямовані на удосконалення розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини.

Для досягнення мети, Романенком Р.Р., окреслено завдання, зокрема: з'ясувати стан наукового дослідження відносин, пов'язаних із протидією розкрадання лісодеревини в Україні; розробити криміналістичну характеристику розкрадання лісодеревини; дослідити особливості взаємодії підрозділів Національної поліції України та інших підрозділів під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини; сформулювати типові слідчі ситуації та слідчі версії під час розслідування розкрадання лісодеревини; сформулювати профілактичні заходи, які потрібно застосовувати під час розслідування розкрадання лісодеревини; розкрити

особливості організації й тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та ухвалення процесуальних рішень під час розкрадання лісодеревини.

Дослідження складається з анотацій українською та англійською мовами, зі вступу, трьох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі зібрана інформація щодо вибору теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт, предмет та методологічні засади дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У розділі 1 «Теоретико-правова характеристика протидії розкрадання лісодеревини», дисертантом досліджено історію виникнення відповідальності за розкрадання лісодеревини. Романенком Р.Р. проаналізовано сучасний стан законодавства у сфері охорони лісів.

Дисертант, взявши до уваги потреби практичної діяльності підрозділів Національної поліції України запропонував авторське визначення поняття «криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини» та назвав сукупність елементів криміналістичної характеристики цього виду кримінального правопорушення, які детально були розглянуті у дисертації.

У розділі 2 «Особливості організації виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини» Романенком Р.Р. перераховано основні чинники, які формують слідчі ситуації на початковому етапі розслідування розкрадання лісодеревини та обґрунтував потребу взяття науковцями за основу типових слідчих ситуацій та типових версій, щоб надалі використовувати їх у наукових дослідженнях, для застосування розроблених наукових положень та рекомендацій на практиці.

Провівши аналіз судово-слідчої практики, автор запропонував класифікацію типових слідчих ситуацій початкового та подальшого етапів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини і запропоновано алгоритм дій слідчого, що

забезпечить ефективність розслідування даного виду кримінального правопорушення.

Особливістю взаємодії під час розслідування розкрадання лісодеревини, Романенко Р.Р. визначає потребу у створенні та забезпеченні ефективного функціонування слідчо-оперативної групи, забезпечення взаємодії у процесі провадження досудового розслідування та здійснення постійного взаємообміну інформацією. Також дисертантом описано взаємодію слідчого з іншими органами та підрозділами на різних етапах розслідування розкрадання лісодеревини, зокрема з Державним агенством лісових ресурсів України (раніше – Державний комітет лісового господарства України).

У розділі 3 «Організаційно-тактичні особливості розслідування розкрадання лісодеревини» дисертантом доречно названі джерела, з яких оперативні працівники підрозділів Національної поліції України, що здійснюють оперативне обслуговування лісової галузі, одержують інформацію про обставини, які сприяють розкраданню лісодеревини.

Схвалення заслуговує запропоновані Романенком Р.Р. заходи, які застосовуються для усунення умов, що сприяли вчиненню розкрадання лісодеревини.

Окремої уваги потребують названі автором недоліки, які виникають в практичній діяльності органів та підрозділів Національної поліції України при проведенні огляду місця події під час розслідування розкрадання лісодеревини, а також складності, які виникають при допиті підозрюваних осіб та шляхи їх уникнення.

У роботі детально проаналізовано тактичні помилки, які виникають при підготовці й проведенні обшуків під час розслідування розкрадання лісодеревини, що суттєво допоможе працівникам органів досудового розслідування під час здійснення ними своїх службових обов'язків, по розслідуванню даного виду кримінальних правопорушень.

У висновках стисло зібрано основні результати дослідження та пропозиції з удосконалення діяльності працівників Національної поліції України щодо виявлення та розслідування ними розкрадання лісодеревини.

Схвалення заслуговує проведене соціологічне опитування працівників слідчих та оперативних підрозділів Національної поліції України.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації.

1. Позитивне враження від дослідження посилилося, якщо б автор у розділі 1 «Теоретико-правова характеристика протидії розкрадання лісодеревини» окремим підрозділом описав міжнародний досвід щодо виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини, з метою аналізу і запозичення, а в майбутньому внесення пропозицій до українського законодавства, що значно полегшить роботу правоохоронних органів України у протидії, виявленні та розслідуванні таких правопорушень.

2. У підрозділі 1.2 «Криміналістична характеристика розкрадання лісодеревини», говорячи про структуру криміналістичної характеристики досліджуваного кримінального правопорушення (стор. 50-51), на нашу думку, автор невиправдано обійшов увагою такий елемент як «знаряддя і засоби вчинення кримінального правопорушення», оскільки частина безпосередніх способів вчинення кримінального правопорушення, про які говориться в роботі на стор. 52 (звалювання, зрубівання, спилування, викопування, корчування, поперечне розпилування тощо), не може обійтися без відповідних знарядь;

3. У підрозділі 2.1 «Типові слідчі ситуації та слідчі версії, що виникають під час виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини» (стор. 71 – 72), запропоновано визначення «мета типізації слідчих ситуацій у розслідуванні розкрадання лісодеревини», та вказано на необхідність дотримання правил типізації, що проходять три основних етапи. Проте, такі етапи проаналізовані не були. Їхній аналіз дозволив би якісніше сформувати типові слідчі ситуації початкового та подальшого етапів виявлення та розслідування розкрадання лісодеревини.

4. З аналізу змісту підрозділу 3.2 «Особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розкрадання лісодеревини» (стор. 166-167) можна зробити висновок, що дисертант розглядає лише питання призначення експертиз. Доцільно було б також звернути увагу на дослідження питання залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій, адже це також є однією з форм використання спеціальних знань.

5. Як на загальний недолік хотілося б вказати на те, що автор, посилаючись на вивчення судової практики не повною мірою використовує її результати у роботі. Такі приклади, на нашу думку, збагатили б роботу та надали їй більш практичного змісту.

Зазначені зауваження носять, зазвичай, дискусійний характер, відображають власну наукову позицію й можуть слугувати платформою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам (повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях; виконання вимог академічної доброчесності). Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Романенка Р.Р., свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використано методики досліджень і джерела інформації. Зокрема, у рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикацій, фальсифікацій. Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані автором висновки та

рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки кримінального процесу, а й для правозастосовної практики.

Дисертація написана грамотною юридичною науковою мовою, з використанням понятійного апарату. Робота оформлена у відповідності з вимогами, які ставляться до такого виду праць. Дисертаційне дослідження відповідає науковій спеціальності, за якою відбулося обстеження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертація Романенка Р.Р. «Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодеревини», подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, є завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки, відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами та доповненнями), а її автор Романенко Роман Романович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Опонент:

**Доцент кафедри кримінального процесу
та криміналістики факультету № 1
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції України
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук**

Назарій ТАТАРИН

